

Grenzen in beeld: waar woorden tekortschieten, spreken verhalen.

“Het was net wat ik nodig had,” glimlachte een cliënt na het testen van onze tool. Voor ons - vier studenten Orthopedagogie aan HOGENT - was dat het mooiste compliment. Wat begon als een dik draaiboek over grensoverschrijdend gedrag (GOG) groeide uit tot een kleurrijke, interactieve leeromgeving die mensen met een verstandelijke beperking helpt praten over gevoelens, grenzen en gewenst gedrag.

Een vraag die ons raakt

Toen Nektari vzw, een organisatie die volwassenen met een verstandelijke beperking ondersteunt, ons vroeg om hun bestaande draaiboek over grensoverschrijdend gedrag toegankelijker te maken, wisten we meteen: dit wordt geen gewone opdracht.

Hoe maak je iets zo complex als grensoverschrijdend gedrag begrijpelijk? Hoe geef je woorden - of beter nog, beelden - aan iets waar mensen vaak moeilijk over praten?

Onze onderzoeksvraag werd het kompas voor de komende maanden:

“Hoe kunnen we het bestaande draaiboek rond grensoverschrijdend gedrag toegankelijk en op maat maken voor volwassen personen met een verstandelijke beperking en hun netwerk binnen Nektari vzw?”

Waar begint begrip?

We doken eerst in de literatuur. Wat maakt dat iemand met een verstandelijke beperking soms over grenzen gaat of juist niet durft aan te geven dat die van hem of haar overschreden worden? We ontdekten dat grensoverschrijdend gedrag vaak niet zomaar “probleemgedrag” is, maar een manier van communiceren.

Zoals expert G. Vignero het mooi zei: “Gedrag is geen probleem, het is communicatie. Verbinding is de sleutel om spanningen te verminderen.”

Ook andere experts benadrukten het belang van open, visuele communicatie. T. Hannes vertelde hoe een eerlijke, beeldrijke manier van praten over seksualiteit veel misverstanden kan voorkomen, zolang die aansluit bij het niveau van de cliënt. En bij Sint-Oda leerden we hoe belangrijk preventie en teamreflectie zijn in het omgaan met moeilijk verstaanbaar gedrag.

Van dikke bundel naar digitale beleving

Het draaiboek van Nektari vzw was degelijk en inhoudelijk sterk, maar ook: dik, formeel en taai. Niet meteen iets wat je op een namiddag gezellig doorneemt met een cliënt.

We besloten het helemaal om te denken. Wat als we de droge tekst konden omzetten in een verhalende, visuele leeromgeving, waarin cliënten zelf kunnen klikken, kiezen en ontdekken. Op hun eigen tempo.

Na verschillende brainstorms en prototypes viel ons ook op Genially, een digitaal platform dat interactieve verhalen mogelijk maakt. Samen met Nektari vzw testten we de eerste versie uit. De reacties? Enthousiast, maar ook ontroerend.

“Eén van de cliënten had een moeilijke ochtend gehad,” vertelt Fée. “Maar na de sessie zei hij: ‘Dit was precies wat ik nodig had.’ Toen wisten we: we zitten goed.”

Samen ontwerpen, stap voor stap

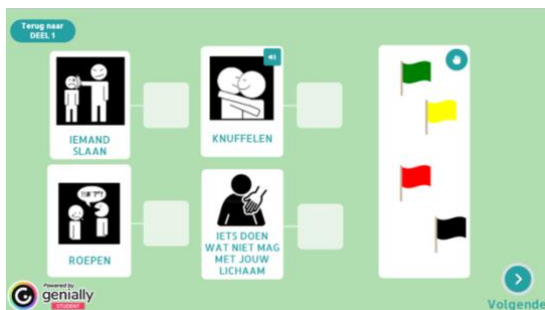
Onze tool is niet vanachter een bureau ontstaan, maar in co-creatie met de mensen voor wie ze bedoeld is. We observeerden cliënten, praatten met ouders, bevroegen begeleiders en testten telkens opnieuw.

Via photo elicitation, een methode waarbij we met foto's en pictogrammen in gesprek gingen, ontdekten we welke beelden cliënten begrepen en welke niet. We luisterden naar ouders, die vroegen om meer handvaten om over moeilijke thema's te praten. Begeleiders gaven aan nood te hebben aan visuele hulpmiddelen en duidelijke taal.

Al die input verwerkten we in één product dat cliënten kunnen gebruiken samen met hun netwerk of begeleider. De tool laat ruimte voor keuze: je kan hoofdstukken overslaan, herhalen of op eigen tempo doorlopen.

Dat maakt het een multi-inzetbare en aanpasbare tool, een levend instrument dat met de cliënten kan meegroeien.

Praten over grenzen, in duidelijke taal

De thema's in de tool sluiten aan bij de leefwereld van de doelgroepen: het vlaggensysteem van Sensoa vertaald naar eenvoudige taal en beelden, spanning herkennen en ermee leren omgaan, grenzen aangeven en respecteren, herstelgericht werken en gewenst gedrag in de leefgroep.

Via korte verhaaltjes, pictogrammen en oefeningen leert de gebruiker niet alleen wat gedrag betekent, maar ook waarom iets gebeurt. Zo reikten we een woordenschat aan die helpt om emoties, grenzen en situaties bespreekbaar te maken.

Een brug tussen cliënt, netwerk en organisatie

Door de tool samen te gebruiken met een ouder, begeleider of familielid, ontstaat iets bijzonders: een gesprek op ooghoogte. De digitale vorm verlaagt de drempel en maakt praten over moeilijke thema's minder zwaar. Het zorgt ook voor vroegtijdige signalering - spanningen of misverstanden worden sneller opgemerkt, wat preventief werkt.

Voor Nektari vzw betekent de tool meer dan enkel een handig hulpmiddel. Ze is het resultaat van een organisatie die voluit inzet op inclusieve communicatie en samenwerking. En voor ons - vier studenten die aan dit project begonnen met een gezonde portie stress - was het een les in empathie, eenvoud en luisteren.

Een verhaal dat verder leeft

We merkten al snel dat de nood aan begrijpelijke communicatie over grensoverschrijdend gedrag niet alleen binnen Nektari vzw leeft. Daarom maakten we ook een universele versie van de tool, zodat andere organisaties die kunnen gebruiken en aanpassen aan hun eigen context.

Link naar de tool:

<https://view.genially.com/67bc861d3052082101d598e8>

Universele versie:

<https://view.genially.com/682f4f200de483f52091bb7c>

We hopen dat ze verder leeft, groeit en inspireert - met dezelfde warmte waarmee ze is gemaakt.

Wat we leerden

Dit project leerde ons dat grenzen begrijpen begint bij begrijpelijke communicatie. Een pictogram, een verhaal of een kleur kan soms meer duidelijkheid brengen dan een blad vol tekst. En dat luisteren, écht luisteren, minstens zo belangrijk is als uitleggen.

Grensoverschrijdend gedrag wordt vaak gezien als “moeilijk gedrag”, maar eigenlijk gaat het over mensen die hun grenzen niet kunnen uitdrukken of niet worden gehoord. Met onze tool willen we helpen om die stem wel hoorbaar te maken.

In één zin?

We begonnen met een draaiboek.

We eindigen met een gesprek.

Een gesprek dat hopelijk nooit meer stopt.

Door:

Clara-Emmie Crop, Joke Drieghe, Sien Pas en Fée Van Hout

Bachelor Orthopedagogie, HOGENT (2024 - 2025)

In samenwerking met Nektari vzw